

Mikä on kunta? Mikä on kuntatalous?

Kunnan tehtävät kuntalain mukaan

Kunta

- edistää asukkaidensa hyvinvointia,
- edistää alueensa elinvoimaa ja
- järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Kunnan toiminnalla tarkoitetaan kaikkea sitä, missä kunta on mukana.

- Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

- Kuntien rooli tulee muuttumaan, kun merkittävä osa niiden palveluista siirtyy uusille hyvinvointialueille.
- Kuntien rooli tulee muuttumaan väestörakenteen ja elinkeinojen murroksessa.
- *Kuinka paljon kunnan rooli todellisuudessa muuttuu valtaosassa kuntia? Kuinka paljon kunnan rooli muuttuu Lapissa?*
- *Miten muutokset muokkaavat kuntien roolia suhteessa hyvinvointiin, elinvoimaan, yrittäjyyteen, työllisyyden edistämiseen sekä kuntademokratiaan?*

Kunnan tehtävät

- Kunta hoitaa *itsehallinnon* nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät.
 - **Kunnan tehtävät ovat joko vapaaehtoisia tai pakollisia** (pakollinen esim. perusopetus)
 - **Sekä pakolliset että vapaaehtoiset tehtävät voivat olla lakisääteisiä** (esimerkiksi vapaaehtoinen lukiopalvelu on lakisääteinen, kun kunta päättää sen tarjota)
- Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (*lakisääteinen yhteistoiminta*).
- Kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä.
- **Kunnat eivät saa järjestää kaikkia julkisia palveluita** – esim. poliisitoiminta ja puolustus.
- Sote-uudistuksen yhteydessä **sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen järjestäminen siirretään kunnilta hyvinvointialueille.**

- **Mitä itsehallinto tarkoittaa? Missä itsehallinto säädetään? Millaisilla säädöksillä itsehallintoa voidaan loukata? Kunta on itsehallinnollinen pakkoyhteisö, jokainen suomalainen kuuluu johonkin kuntaan.**
 - Kunnalla on lakiin perustuva verotusoikeus,
 - pankkeihin nähden riskiluokassa bis 0,
 - ei vakavaraisuuteen vaikuttavaa riskiä.
- **Kunnan palvelut rahoitetaan verorahoituksen luonteisesti ja tiettyyn rajaon saakka maksuilla. Kunnan palvelujen järjestäminen ei ole liiketoimintaa eikä sillä tavoitella voittoa.**
- **Verorahoitus – kunnan tulovero, kiinteistövero, yhteisövero ja valtionosuus.**

Kunnan roolit, mikä kunta on?

- **Kunta on voittoa tavoittelematon toimeksiantotalous**
 - Erityisesti valtio, mutta myös kuntalaiset antavat toimeksiantona tehtäviä kunnalle.
- **Kunnan yleinen ja erityinen toimiala**
 - Erityinen toimiala – kunnan lakisääteiset tehtävät, yleinen toimiala – kunnan itsehallintonsa nojalla itselleen ottamat tehtävät
 - **Kunnan tehtävänä on järjestää palveluita kuntalaisille – vastike palveluista korkeintaan tuotantokustannusten suuruinen**
 - Taloudellisuuden ja tasapuolisuuden vaatimus, laki ja säädökset rajoittavat joiltakin osin
- Kunta organisaationa järjestää palvelut / yleinen ja erityinen toimiala (→ organisaation näkökulma, ”kunnantalo”)
- Kunta on paikallistalous tai paikallisyhteisö (→ aluenäkökulma)
- Kunta on demokraattinen yhteisö (→ (poliittinen, demokraattinen) päätöksenteko, osallistuminen, kontrolli)

Kunnan roolit, mikä kunta on?

Valtio rahoittaa kunnan toimintaa valtionosuuksilla ja on säätänyt kunnalle perustuslakiin perustuvan verotusoikeuden .

Yritys tuottaa voittoa omistajilleen käyttämällä riskiä hyväkseen – kunnan riskiasenne on neutraali tai riskistä pois hakeutuva – kuinka vaikuttaa elinkeinopolitiikkaan?

Kunta ei pyri toiminnassaan liiketaloudelliseen voittoon → tulojen ja menojen pitäisi olla tasapainossa, tulot kerätään pääasiassa *pakolla*.

Kunta on riskiä karttava pikemmin kuin riskiin hakeutuva organisaatio.

Kunnan toiminnassa ei ole samanlaista reaali- ja rahaprosessin yhteyttä kuin yrityksissä (yritys valmistaa/ostaa ja myy, ja saa siitä vastikkeen).

Miksi yritysten lomautus ja irtisanominen poikkeaa kunnasta?

Oletteko mielestänne riskiasenteeltanne neutraaleja ja riskistä pois hakeutuvia?

Palvelujen tuottaminen ja järjestäminen

- Kunta tai kuntayhtymä voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Palvelusetelin käytöstä säädetään erikseen.
 - **Kunnalla on useissa palveluissa vain järjestämisvastuu, kunnan ei ole pakko tuottaa palveluita itse. Tästä seuraa myös se, että kunnan tehtävänä ei ole itse työllistää.**
- Julkisen hallintotehtävän kunta voi kuitenkin antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä erikseen lailla säädetään.
- *Kunnan tai kuntayhtymän hankkiessa laissa säädettyjä palveluja muulta palvelujen tuottajalta sillä säilyy 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu järjestämisvastuu. Tämän lisäksi palvelujen tuottajan vastuu palveluista määräytyy sen mukaan, mitä tässä laissa [Kuntalaki] tai muualla säädetään, sekä mitä kunta tai kuntayhtymä ja palvelujen tuottaja sopivat.*
- Kunta *voi järjestää* sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä.
- Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:
 - 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
 - 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
 - 3) tuottamistavasta;
 - 4) tuottamisen valvonnasta;
 - 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.
- **Kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta**, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle.

(Emo)kunta ja konserni

- Emokunta on demokratiaorganisaatio
 - Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan (emoyhteisö) sekä yhden tai useamman oikeudellisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä.
- Konserniin voidaan siirtää ”asioita” – ja sinne on siirrettykin
- Konsernin avulla on järjestelty esimerkiksi talouden tasapainovaatimusta
- Konserni voi tuottaa markkinahintaisia palveluita
- Konserninäkökulma painottuu yhä enemmän kuntatalouden tarkastelussa – kriisikuntamenettely ja kriisikuntakriteerit perustuvat konsernitarkasteluun.
- *Kun puhutte kunnasta, puhutteko konsernista vai emosta?*

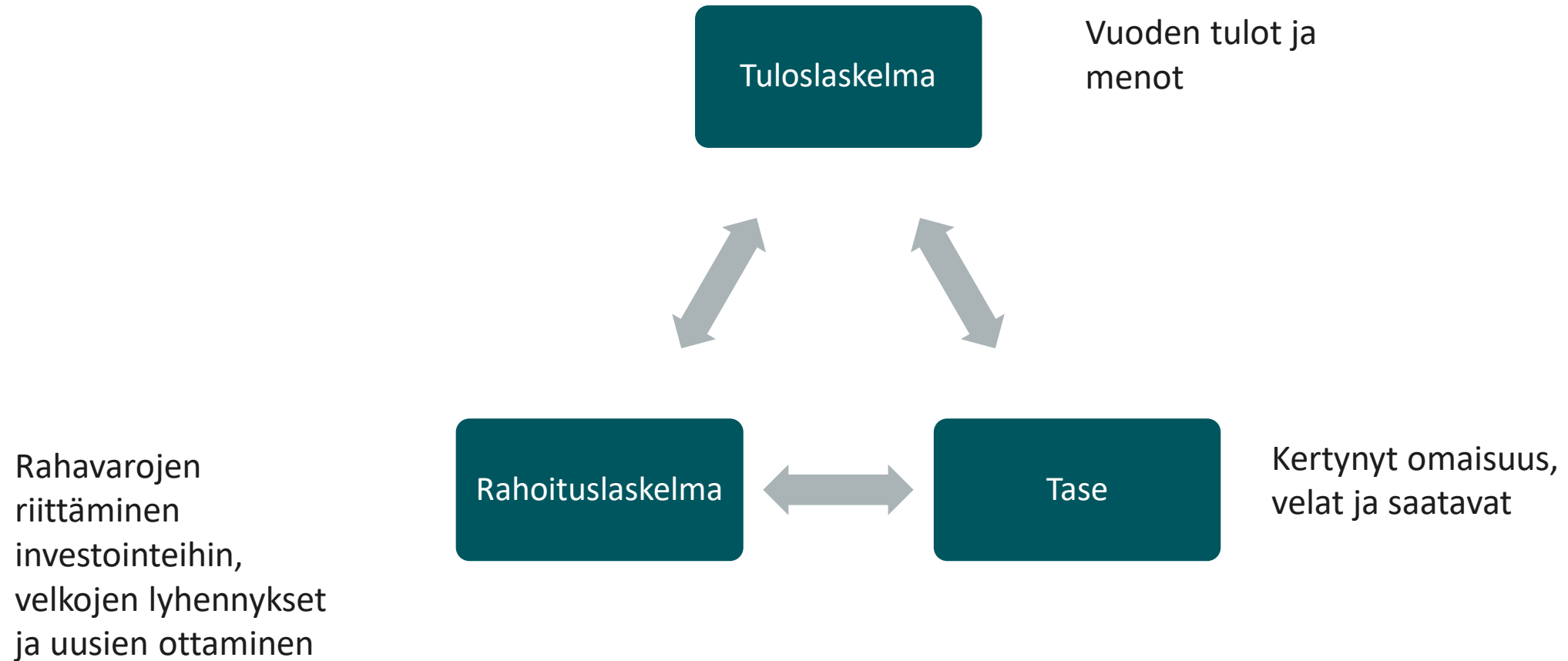
- **Kunnan johtaminen on kokonaisuus, johon kuuluvat kunta ja liikelaitokset (perinteinen johtaminen, talousarvio, hallintosääntö, kuntalaki), kuntakonserni, kuntayhtymät, osakkuusyhteisöt ja ostopalveluita tuottavat yritykset sekä kolmas sektori**

Kunta(organisaation) taloudenpito

- Kunta ei ole yritys – kunta on toimeksiantotalous, yritys pyrkii toiminnassaan voittoon (ansaintatalous).
- Kuntatalouden pitäisi olla tasapainossa (tuloslaskelma tasan tai vähän ylijäämäinen), kunta ei elvytä eikä hillitse markkinoiden liikkeitä.
- Valtio voi käyttää toiminnassaan finanssipoliittisia keinoja vaimentaakseen suhdannevaihdeluita, eli elvyttääkseen taloutta tai hillitäkseen talouden kuumenemista (ei tasapainovaatimusta tuloslaskelman näkökulmasta).
- Kunnan olisi toimittava tehokkaasti ja tuloksellisesti.

Onko joitain tilanteita, joissa kuntanne on paikallisesti pyrkinyt "elvyttämään"?

Kuntatalouden yksinkertaistettu kolminaisuus. Onko kolmio kunnassanne tasapainossa sisällöltään ja merkitykseltään?

Mitä on kuntatalouden tasapaino?

- Tuloslaskelman (kirjanpidollinen) tasapaino
- Rahoituslaskelman tasapaino – rahoituksellinen tasapaino
- Taseessa oleva alijäämä tai ylijäämä
- Asetelmia – vuosikate > poistot, vuosikate > 0, vuosikate > nettoinvestoinnit
- Todellinen tasapaino – koska kunta ei velkaannu
- Velkaantumisen problematiikka – millainen kunta voi (ja jonka ehkä pitääkin) velkaantua?
 - Onko oma kuntasi sellainen?

Kuntakonsernit yhteensä mrd			Muutos
euroa	2019	2020	2019-2020
Toimintakate	-28,0	-28,8	-0,8
Verotulot	22,9	23,8	0,9
Valtionosuudet	9,8	12,2	2,4
Vuosikate	4,5	6,9	2,4
Sumu-poistot	4,4	4,6	0,2
Ali/ylijäämä	0,2	2,1	1,9
Nettoinvestoinnit	6,8	7,3	0,4
Rahavarat	7,8	9,3	1,5
Korollinen vieras pääoma	39,0	41,2	2,1
Vuokravastuut	6,2	7,2	1,1

Kuntien talouden seurannan välineet

FCG.

Veronsaajien palvelun tiedot

- ✓ Kuukausikohtaiset tilityksen kuntien veroista
- ✓ Edellisten vuosien kertymät, ennakonpidätykset ja oikaisut
- ✓ Verojen tilityksien aikataulut
- ✓ Uusimmat tiedotteet verotuksessa tapahtuneista muutoksista
- ✓ Kohdasta Muut tilastot esim. arviot verotuksen loppuvuoden oikaisueristä
- ✓ Verohallinnon PXWeb tilastokanta
- ✓ Veronsaajien palvelut ja valtiosuudet
 - ✓ www.veronsaajat.vero.fi

Verotulojen yleisseuranta kausitilityksistä

Koko maa

Kunnat

Seurakunnat

Valtio

Kela

Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Aikataulut

KausitilityksetVerotulojen seuranta

Edellinen näkymäOhje

Kausitilitys

Kuukausittain

Oikaisut

Jako-osuudet

Maksatuserittely

Valittu kunta

Reisjärven kunta

Valittu tilitysjakso: Syyskuu 2020

Syyskuu 2020

Lista kaikista kunnista

Lista kaikista kunnista kumulatiivinen

Tilitetyt kunnallisverot ja kiinteistöverot sekä osuudet yhteisöverotuloista valittuun kalenterivuoteen mennessä. Tiedot on esitetty verovuositain ja kunakin kalenterivuonna vain aktiiviset verovuodet. Tarkoituksena on antaa kuva tilitystilanteesta.

Raportissa verovuosiokohtaiset tiedot avautuvat -kuvaketta napsauttamalla. Raportin tiedot saa Excelliin viemällä kursori taulukon päälle, napsauttamalla kolmea pistettä oikeassa yläkulmassa ja valitsemalla Vie tiedot.

Verolajeittain	Valittu kuukausi	Muutos%	Oikaisukorko	Kalenterivuoden alusta	Muutos%
 Kunnallisvero	441 660 €	35,3 %	0 €	5 502 753 €	4,9 %
 Yhteisövero	24 793 €	-0,7 %	0 €	333 726 €	16,4 %
 Kiinteistövero	178 483 €	-45,2 %	0 €	460 918 €	34,0 %
 Vähennykset	-127 905 €				
 Veronsaajalle maksettava määrä	517 031 €			6 297 396 €	

Tarkempi seuranta verotulojen seurannasta

Kausitilitykset

Verotulojen seuranta

Edellinen näkymä Ohje

Tilitetyt määrät

Maksuunpantu

Jako-osuudet

Verotuskustannukset

Tilityskokonaisuuksittain

Kunnallisvero, valmis

Kunnallisvero, ennakoperintä

Yhteisövero

Kiinteistövero

Kaikki kunnat

Valittu kunta

Verovuosi

Reisjärven kunta

2020

Verovuoden jako-osuudet ja niiden laskentatekijät. Kunnallisverojen ennakoperinnän jako-osuudet lasketaan mm. kunnallisvero-%:n perusteella. Verotuksen valmistumisen jälkeen jako-osuudet vastaavat maksuunpanosuhteita. Yhteisöverojen jako-osuus muodostuu yritystoimintaerästä ja metsävero-osuudesta. Taulukon kertymätön määrä tarkoittaa jäännösveron kertymätöntä määrää.

Tilityksessä käytettävä jako-osuus	Yleinen yhteisövero	Osittain verovapaat yhteisöt	Uskonnolliset yhteisöt
Ryhmäosuus	0,3713	1,0000	1,00000
Veronsaajan jako-osuus	0,0002129103	0,0002129103	0,0002129103

Kuvaus	Veronsaaja	Koko maa	Veronsaaja	Koko maa
Perustevuosi	2018	2018	2017	2017
Kuvaus	Veronsaaja	Koko maa	Veronsaaja	Koko maa
Kerrolinosuus	0,0002217800		0,0002040406	

Kuntien yhteisövero-osuus		1 853 769 604 €		1 706 356 620 €
Kuntien metsävero-osuus		224 073 470 €		187 658 566 €

Yritystoimintaerät	178 713	1 607 472 186	168 134	1 511 068 609
Yksikuntaiset yhteisöt ja konsernit	557 601	2 791 749 277	494 275	2 627 879 751
Monikuntaiset yhteisöt	59 380	635 971 107	50 059	732 537 620
Monikuntaiset konsernit	34 296	2 430 331 821	77 738	2 230 315 728

Luonnonsuojelualueilta saamatta jääneet kantorahatulot	0	19 964 843	14 086	28 329 205
Metsäerät	230 793	238 978 312	180 395	197 066 563
Metsähehtaarit	33 556	20 234 875	33 556	20 234 875
Suojellut metsähehtaarit	0	713 676	400	1 142 022
Bruttokantorahatulot	2 582 128	2 653 741 996	2 035 353	2 222 311 999
Kantorahatulot yhteensä	2 582 128	2 673 706 839	2 049 439	2 238 839 423

Kantorahatulojen vuosimuutos%		19,4 %		7,2 %
-------------------------------	--	--------	--	-------

- Yhteisöverojen seuranta löytyy verotulojen seurannan alta
- Kohdasta jako-osuudet löytyy mm. yhteisöveron jako yritystyyppeihin ja metsäeriin

Verottajan PXWeb tietokanta

Verohallinnon tilastotietokanta

- 📁 1. Elinkeinovero
- 📁 2. Henkilöasiakkaiden tulovero
 - 📁 1. Verotuksen päättymisajankohdan tiedot
 - 📁 01. Tulot
 - 📁 02. Vähennykset
 - 📁 03. Verot ja maksut
 - 📁 04. Ennakot, palautukset ja jäännösverot
 - 📁 05. Tulot, vähennykset ja verot verovelvollisuuksittain
 - 📁 **06. Yleisesti verovelvollisten tulot, vähennykset ja verot alueittain**
 - 📁 07. Yleisesti verovelvollisten tulot, vähennykset ja verot kuntaryhmittäin
 - 📁 08. Yleisesti verovelvollisten tulot, vähennykset ja verot kunnittain ja postinumeroittain
 - 📁 09. Yleisesti verovelvollisten tulot, vähennykset ja verot seurakunnittain
 - 📁 10. Yleisesti verovelvollisten tulot, vähennykset ja verot perhetyypeittäin
 - 📁 11. Yleisesti verovelvollisten tulot, vähennykset ja verot koulutustason mukaan
 - 📁 12. Yleisesti verovelvollisten tulot, vähennykset ja verot syntymävuosikymmenen mukaan

- Tarkin julkisten verotietojen lähde alueittain ja tulolajeittain
- Hyödyllinen esim. Ansiotason kehityksen arvioinnissa

Kuntaliiton palvelut

- ✓ <https://www.kuntaliitto.fi/talous/verotus>
- ✓ Kuntakohtainen verotulojen ennustekehikko
- ✓ <https://www.kuntaliitto.fi/talous/verotus/kuntien-veroprosentit>
- ✓ Tietoja kunnille ajankohtaisista verotukseen liittyvistä kokonaisuuksista
- ✓ Koottuja oikeustapauksia verotuksen ja arvonlisäverotuksen osalta
- ✓ Koonti kaikista Kuntaliiton maksullisista ja maksuttomista palveluista
<https://www.kuntaliitto.fi/talous/tuotteet-talousjohtamisen-tueksi>

Sivustot ja välineet valtionosuuksien tarkasteluun

- ✓ <https://vm.fi/valtionosuudet-ja-kotikuntakorvaukset>
 - ✓ <https://vm.fi/valtionosuuspaatoksia-ja-laskentatietoja> Tarkimmat tiedot laskentatiedoista
- ✓ <https://www.kuntaliitto.fi/talous/valtionosuudet>
 - ✓ <https://www.kuntaliitto.fi/talous/valtionosuudet/valtionosuuslaskelmat/valtionosuudet-2021>
 - ✓ Kuntaliiton sivuilta löytyvät myös edellisten vuosien valtionosuustiedot ja laskurit
- ✓ Ymmärryksen helpottamiseksi Kuntaliiton valtionosuuslaskuri on erinomainen väline, koska kaavat ovat helposti nähtävissä
 - ✓ Lisätietoa valtionosuuksista vaiheessa 3, 17.9 tilaisuudessa

Hyödyllisiä aineistolähteitä

FCG.

Väestötiedot

- ✓ Julkisen talouden tietolähteet <https://stat.fi/til/jul.html>
- ✓ Väestötiedot yleisesti <https://stat.fi/til/vrm.html>
 - ✓ Väestöennuste
https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaenn/statfin_vaenn_pxt_128v.px/
 - ✓ Tunnuslukuja alueittain
https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11ra.px/
 - ✓ 1-vuotisjaottelu alueittain
https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11re.px/

Julkinen talous ja talouskehitys

- ✓ Julkisen talouden tilastoaineistot <https://stat.fi/til/jul.html>
- ✓ Hintojen ja kustannuksien kehitys, mm. kuluttajahintaindeksi, julkisten menojen hintaindeksi ja kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi <https://stat.fi/til/hin.html>
- ✓ VM:n kuntatalousohjelma <https://vm.fi/kuntatalousohjelma>
- ✓ VM:n talouden ennusteet, 4 kertaa vuodessa päivittyvät taloudelliset katsaukset yms. <https://vm.fi/talouden-ennusteet>
- ✓ <https://www.kuntaliitto.fi/talous/paaekonomistin-palsta>
- ✓ <https://www.kuntaliitto.fi/talous/kuntatalouden-tilastot/kuntatalouden-indekseja>

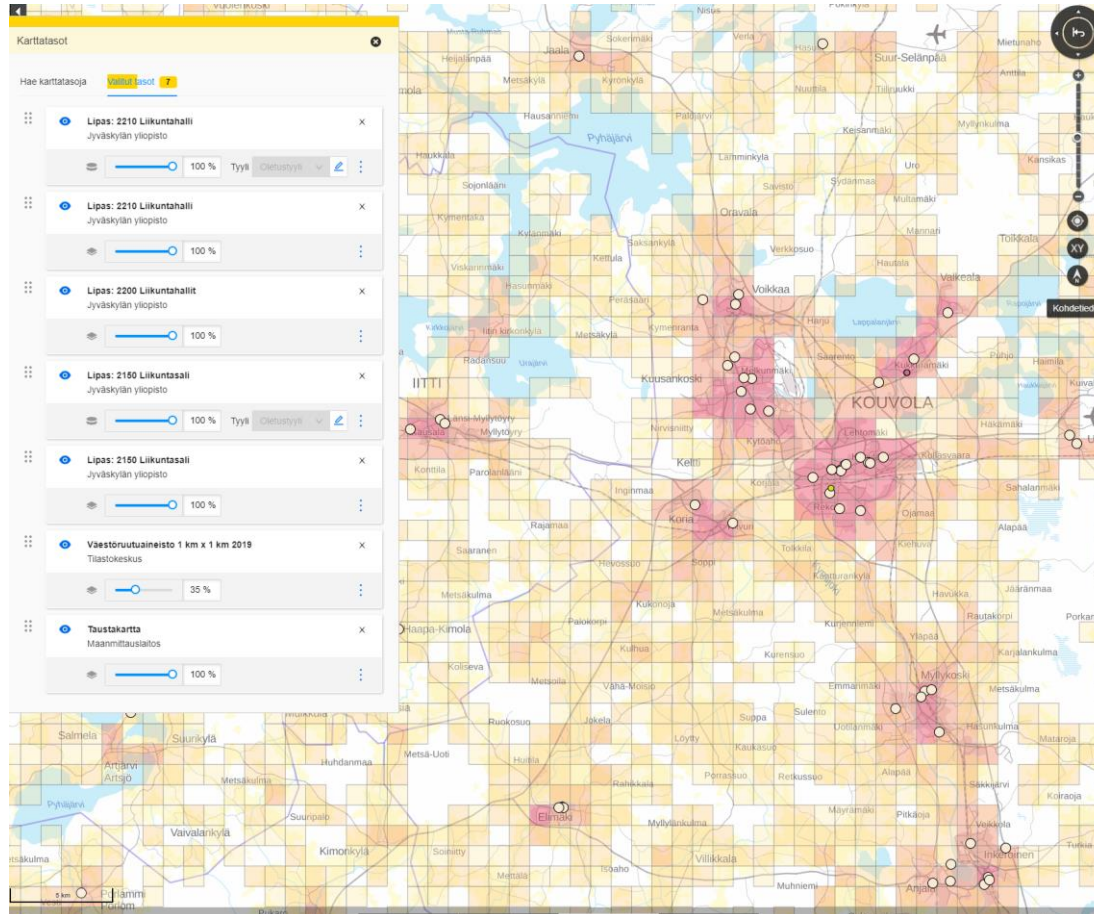
Työmarkkinatiedot

- ✓ Työmarkkinat <https://stat.fi/til/tym.html>
 - ✓ <https://tem.fi/tyollisyyskatsaus-ja-tyonvalitystilasto>
 - ✓ <https://tem.fi/kuntapohjaiset-vuosikeskiarvot>
 - ✓ Mutta varsinainen tilastoaineisto työmarkkinoista nykyisin tilastokeskuksella
https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tym_tyti/
 - ✓ https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tym_tyonv_kk/statfin_tyonv_pxt_12r5.px/
(työttömät työnhakijat eri ryhmissä yms kuukausittain ja alueittain)
 - ✓ <https://www.temtyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx> (vain uusimmat työllisyyskatsaukset)

Talousraportoinnin tueksi haettavaa tietoa

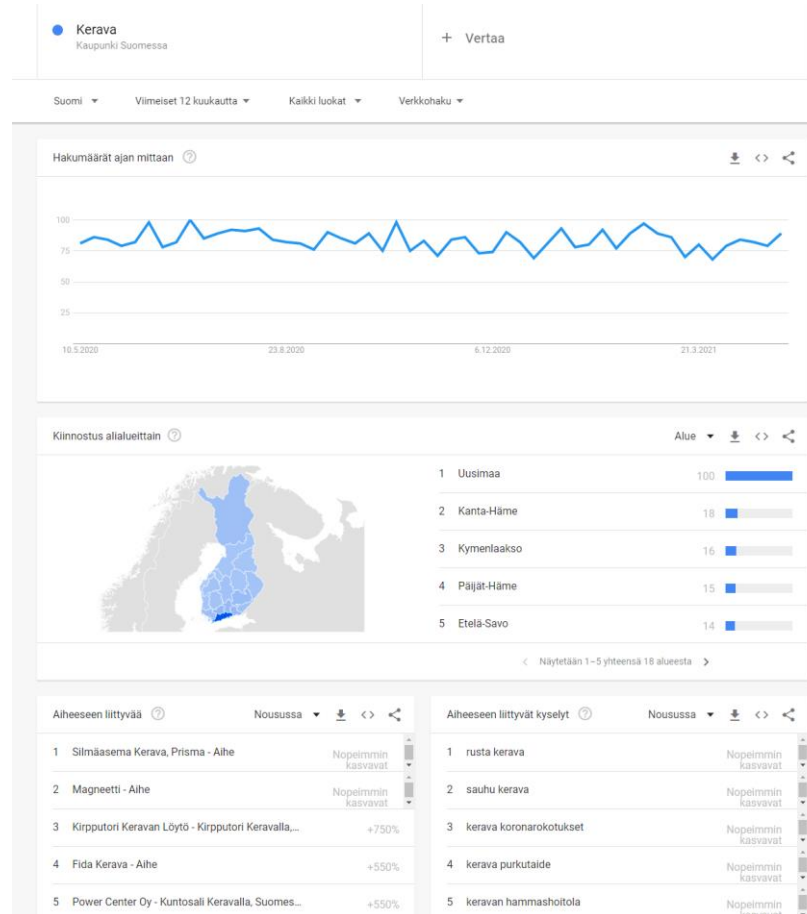
- ✓ www.keva.fi
 - ✓ Erillinen työnantajapalvelu
 - ✓ <https://www.keva.fi/tyonantajalle/elakemaksut/elakemaksujen-budjetointi/>
 - ✓ Budjetoinnin alustavat tiedot yleensä kesäisin seuraavaksi vuodeksi, päivittyvät vuoden aikana
- ✓ Työttömyysvakuutusmaksun budjetointi
 - ✓ Palkkasummarajan kautta laskettava prosentti
 - ✓ Vuonna 2021 palkkasummaraja 2,169 miljoonaa, johon saakka maksuprosentti 0,5. Sen ylittävältä osin 1,9 %
 - ✓ <https://www.tyollisyysrahasto.fi/tyottomyysvakuusmaksut/tyottomyysvakuutusmaksun-maksaminen/>
 - ✓ Ajankohtaisista tiedoista kannattaa seurata tietoja seuraavaan vuoden budjetointia varten
<https://www.tyollisyysrahasto.fi/porssitiedotteet/2021.04.30-tyollisyysrahasto-on-antanut-stmlle-arvion-tyottomyysvakuutusmaksujen-tasosta-vuodelle-2022/>
- ✓ Sairauspoissaolot, Työterveyslaitoksen Kunta10 tutkimuksesta vertailutietoa
 - ✓ <https://www.tyoelamatieto.fi/#/fi/dashboards/kunta10-sick-leave>

<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Karttatasoilta
hyödyllistä
paikkatietoa mm.
kuntarajoista,
väestön
sijoittumisesta,
palveluista,
liikenneonnettomuu-
ksista yms.

<https://trends.google.com/trends/?geo=FI>

- Google-hakuihin pohjautuva tietoaaineisto
- Suurempien kuntien ja maakuntien tai yksittäisten aiheiden kannalta kiinnostavia tietoja ihmisten kiinnostuksenkohteista

Kuinka ennakoimme talouden kehitystä peruskunnassa

FCG.

Väestö – asukasluvun muutos, väestön ikärakenteen muutos

- väestö olisi otettava ennakkoinnin taustaksi aiempaa enemmän
- sekä kasvu- että taantuvilla kunnilla

- Asukaslukuennuste
- Väestön ikärakenne
- Yhdistetään eri tekijöihin
 - Veroennuste
 - 0-24 vuotiaat
 - 25-64 vuotiaat
 - Yli 65 vuotiaat
 - Valtionosuusmalli
 - Ikäryhmät myöhemmin
 - Yksikkökustannukset tiedonantajapalautteesta; erikseen ikärakennekohtaiset kustannukset netto - vuosi 2020
- Voidaan käyttää myös kunnan omia ennusteita

Väestöennuste

- **Tilastokeskuksen syksyllä 2019 julkaisema väestöennuste**

- Ennuste on laskettu kunnittain
- Syntyvyyden arvioinnissa kunnat on ryhmitelty 74 hedelmällisyysalueeksi vuosien 2014–2018 kokonaishedelmällisyysluvun perusteella. Hedelmällisyysalueille on laskettu ikäryhmittäiset (14–50-vuotiaille naisille) hedelmällisyysluvut vuosilta 2014–2018. Ennusteessa hedelmällisyysluvut on pidetty vakiona koko ennustekauden.
- Kuolleiden määrän laskemiseksi on muodostettu 19 kuolevuusaluetta. Kunnat on ryhmitelty kuolevuusalueisiin vuosien 2012–2018 ikä- ja sukupuolivakioidun kuolleisuuden perusteella. Se mihin kuolevuusalueeseen kunta kuuluu ei näin ollen riipu kunnan maantieteellisestä sijainnista. Ikäryhmittäiset kuolevuusluvut on laskettu vuosilta 2014–2018. Kuolevuuden vuotuisen muutoksen ikä- ja sukupuoliryhmittäiset kertoimet on saatu laskemalla, kuinka paljon kuolevuus muuttui vuosista 1987–1991 vuosiin 2014–2018.

- Kunnat on jaettu 77 lähtömuuttokategoriaan 0–6- ja 16–44-vuotiaiden lähtömuuttoaltiuden perusteella vuosina 2014–2018. Lähtömuuttoalueiden ikäryhmittäiset lähtömuuttokertoimet sukupuolittain on laskettu vuosien 2014–2018 perusteella. Koko maa on jaettu 15 suurmuuttoalueeseen. Suurmuuttoalueet ovat vähintään 100 000 hengen alueita, jotka on muodostettu suurten aluekeskusten ympärille (pl. Uusimaa ja Ahvenanmaa). Kunnan suurmuuttoalue määräytyy sen mukaan, mihin aluekeskukseen tai aluekeskuksen ympäristökuntiin kunnasta on eniten muuttoliikettä ollut vuosien 2014–2018 aikana. Suurmuuttoalueiden välisiä muuttoja väestöennusteessa lasketaan muuttotodennäköisyyksien avulla.
- Muuttoliikkeen sisältävässä laskelmassa koko maan vuotuisen nettomaahanmuuton on oletettu olevan 15 000 henkilöä vuosittain. Maahanmuutto saadaan laskemalla koko maan maastamuutto ja summaamalla siihen oletettu nettomaahanmuutto. Maahanmuuton ikäjakauma on laskettu vuosien 2014–2018 maahanmuuttojen perusteella. Maahanmuutto jaetaan suurmuuttoalueille kunkin alueen maahanmuutto-osuuskertoimella.

Tilastokeskus julkaisee uuden väestöennusteen 30.9.2021

Miten koronan vaikutus on huomioitu?

Väestörakenteen muutos kuluvalle vuosikymmenellä – Lapin kunnat

- Lapin maakunnan kunnista asukasluvun ennakoitaan kasvavan 2020-luvulla Enontekiöllä, Inarissa ja Rovaniemellä
- Lasten- ja nuorten määrässä alenemaa
- Työikäisissä yli 10 %:n alenema
- Yli 75-vuotiaiden määrässä selvä kasvu → 75-84 vuotiaiden palvelutarpeen voidaan odottaa 1,5 kertaistuvan 2020-luvulla

Muutos 2020-30	0-v	1-5 v.	6-v.	7-12-v.	13-15-v.	16-18-v.	19-23-v.	24-64-v.	65-74-v.	75-84-v.	Yli 84-v.	Kaikki yhteensä
Enontekiö	-1	-3	2	-27	5	14	4	-86	-48	148	26	34
Inari	3	-10	-2	-67	-15	33	27	-140	56	367	83	335
Kemi	-19	-164	-83	-419	-156	32	106	-1 597	-510	818	113	-1 879
Keminmaa	-8	-62	-25	-200	-52	-44	-41	-590	-196	366	86	-766
Kittilä	-6	-42	-15	-107	-5	-18	5	-280	40	273	-1	-156
Kolari	-2	-46	-32	-72	-7	17	0	-264	-53	120	43	-296
Kemijärvi	-8	-53	-17	-113	-33	-27	-18	-896	-249	274	53	-1 087
Muonio	-2	-13	-4	-78	-22	0	-12	-89	-64	60	41	-183
Pelkosenniemi	5	-3	-1	15	2	10	8	-89	-30	62	5	-16
Posio	-2	-15	-14	-44	-20	-20	-14	-463	-183	131	39	-605
Ranua	-5	-15	-16	-150	-62	-11	30	-334	-47	149	19	-442
Rovaniemi	-16	-90	-80	-987	-82	212	341	-581	344	2 274	438	1 773
Salla	3	-5	-3	-43	-8	-8	-10	-598	-110	152	-19	-649
Savukoski	1	-7	0	-12	0	-8	-7	-167	20	43	12	-125
Simo	-4	-39	-5	-115	-56	-29	20	-315	-121	130	49	-485
Sodankylä	0	-58	-23	-124	5	42	-37	-834	-84	335	89	-689
Tervola	2	-17	-6	-24	-1	-10	13	-317	53	11	-5	-301
Tornio	-18	-185	-31	-467	-107	-64	70	-979	-568	1 102	179	-1 068
Pello	-7	-32	-3	-40	-5	-17	-22	-405	-139	187	-3	-486
Utsjoki	0	-20	6	-17	-10	-2	-4	-56	-22	74	7	-44
Ylitornio	-7	-18	-10	-79	-12	-15	-26	-474	-84	105	1	-619
Lappi	-91	-897	-362	-3 170	-641	87	433	-9 554	-1 995	7 181	1 255	-7 754

Muutos 2020-30	0-v	1-5 v.	6-v.	7-12-v.	13-15-v.	16-18-v.	19-23-v.	24-64-v.	65-74-v.	75-84-v.	Yli 84-v.	Kaikki yhteensä
Enontekiö	-9 %	-5 %	18 %	-24 %	10 %	33 %	7 %	-9 %	-14 %	108 %	62 %	2 %
Inari	7 %	-4 %	-4 %	-18 %	-8 %	22 %	12 %	-4 %	5 %	68 %	43 %	5 %
Kemi	-13 %	-20 %	-38 %	-32 %	-23 %	5 %	11 %	-16 %	-15 %	47 %	15 %	-9 %
Keminmaa	-13 %	-17 %	-27 %	-32 %	-18 %	-15 %	-13 %	-15 %	-16 %	61 %	38 %	-10 %
Kittilä	-11 %	-14 %	-23 %	-26 %	-3 %	-9 %	2 %	-8 %	5 %	74 %	-1 %	-2 %
Kolari	-7 %	-26 %	-54 %	-29 %	-6 %	17 %	0 %	-13 %	-8 %	37 %	41 %	-8 %
Kemijärvi	-24 %	-27 %	-35 %	-37 %	-22 %	-17 %	-10 %	-28 %	-16 %	29 %	13 %	-15 %
Muonio	-13 %	-15 %	-21 %	-46 %	-29 %	0 %	-13 %	-8 %	-17 %	28 %	58 %	-8 %
Pelkosenniemi	500 %	-8 %	-13 %	52 %	10 %	111 %	73 %	-19 %	-14 %	66 %	11 %	-2 %
Posio	-20 %	-24 %	-56 %	-37 %	-29 %	-24 %	-21 %	-33 %	-24 %	33 %	29 %	-19 %
Ranua	-17 %	-10 %	-36 %	-46 %	-38 %	-8 %	21 %	-20 %	-7 %	46 %	15 %	-12 %
Rovaniemi	-3 %	-3 %	-12 %	-21 %	-4 %	10 %	7 %	-2 %	5 %	61 %	29 %	3 %
Salla	43 %	-7 %	-16 %	-29 %	-10 %	-11 %	-14 %	-37 %	-15 %	38 %	-10 %	-19 %
Savukoski	20 %	-20 %	0 %	-26 %	0 %	-30 %	-26 %	-33 %	11 %	39 %	29 %	-12 %
Simo	-29 %	-41 %	-29 %	-57 %	-49 %	-28 %	31 %	-24 %	-20 %	40 %	47 %	-16 %
Sodankylä	0 %	-18 %	-28 %	-25 %	2 %	22 %	-13 %	-20 %	-6 %	47 %	34 %	-8 %
Tervola	9 %	-12 %	-19 %	-12 %	-1 %	-10 %	13 %	-23 %	12 %	4 %	-4 %	-10 %
Tornio	-10 %	-17 %	-15 %	-29 %	-13 %	-8 %	6 %	-9 %	-18 %	78 %	31 %	-5 %
Pello	-39 %	-33 %	-18 %	-30 %	-7 %	-22 %	-26 %	-28 %	-18 %	48 %	-1 %	-15 %
Utsjoki	0 %	-39 %	300 %	-26 %	-21 %	-6 %	-13 %	-9 %	-10 %	69 %	15 %	-4 %
Ylitornio	-39 %	-20 %	-38 %	-41 %	-14 %	-14 %	-20 %	-27 %	-11 %	22 %	0 %	-16 %
Lappi	-7 %	-12 %	-21 %	-27 %	-12 %	2 %	5 %	-11 %	-7 %	53 %	22 %	-4 %

Esimerkki - kuinka asukasluvun ja väestön ikärakenteen muutos vaikuttaa palveluntarpeeseen - ja kustannuksiin

	Muutos ei sopeutumista	Muutos, sopeutunut	Erotus
miljoonaa euroa			
Uusimaa	1 421	1 079	-342
Varsinais-Suomi	262	110	-152
Satakunta	66	-45	-111
Kanta-Häme	61	-33	-94
Pirkanmaa	326	159	-167
Päijät-Häme	84	-0	-84
Kymenlaakso	53	-67	-120
Etelä-Karjala	33	-43	-76
Etelä-Savo	40	-76	-116
Pohjois-Savo	107	-16	-123
Pohjois-Karjala	69	-20	-89
Keski-Suomi	139	-18	-157
Etelä-Pohjanmaa	80	-43	-123
Pohjanmaa	76	14	-62
Keski-Pohjanmaa	33	3	-30
Pohjois-Pohjanmaa	268	45	-223
Kainuu	18	-47	-65
Lappi	85	-17	-103
Manner-Suomi	3 219	983	-2 237

	Muutos ei sopeutumista	Muutos, sopeutunut	Erotus
euroa/asukas			
Uusimaa	778	591	-187
Varsinais-Suomi	540	226	-313
Satakunta	323	-224	-546
Kanta-Häme	377	-208	-585
Pirkanmaa	609	297	-311
Päijät-Häme	434	-1	-435
Kymenlaakso	337	-430	-767
Etelä-Karjala	274	-361	-635
Etelä-Savo	314	-592	-906
Pohjois-Savo	454	-68	-523
Pohjois-Karjala	450	-131	-580
Keski-Suomi	514	-68	-582
Etelä-Pohjanmaa	446	-241	-687
Pohjanmaa	425	77	-348
Keski-Pohjanmaa	496	46	-450
Pohjois-Pohjanmaa	653	109	-545
Kainuu	282	-727	-1 009
Lappi	505	-103	-608
Manner-Suomi	582	178	-404

- Sopeutumisen mahdollisuus olisi suuri. Jos maakuntien kunnat sopeutuvat väestönmuutoksen mahdollistamaan tahtiin, koko maan tasolla ero on jopa yli 2,2 mrd euroa.
- Tämä vastaa yli kahden veroprosenttiyksikön tuottoa vuoden 2019 tasolla laskettuna. Nimelliskasvuna tämä tarkoittaa kolmea veroprosenttiyksikköä.
- Ero on 900-1.000 euroa/asukas Etelä-Savossa ja Kainuussa. Näissä maakunnissa sopeutus olisi käytettävä, jos sopeutettavaa vielä löytyy.

Esimerkki - kuinka asukasluvun ja väestön ikärakenteen muutos vaikuttaa palveluntarpeeseen - ja kustannuksiin

Enontekiö	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Muutos
Asukasluku	1 849	1 850	1 850	1 852	1 854	1 855	1 856	1 855	1 853	1 848	1 842	-7
..muutos		1	0	2	2	1	1	-1	-2	-5	-6	

- Sopeutuvuus
- Ei sopeutuvuus

Sopeutunut	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Muutos
Yleishallinto ja muut palvelut	9	1	-0	2	2	1	1	-1	-2	-4	-5	3
Varhaiskasvatus	31	31	-75	-17	-13	-33	4	4	-17	-17	4	-97
Perusopetus + lukio	71	5	91	31	24	31	-74	-59	-81	-119	-114	-195
Vapaa-aikapalvelut jne	2	3	-0	5	3	9	13	8	5	-1	-8	38
Perusterveydenhuolto (hmsl, avolaitos jne)	30	51	35	51	73	28	41	52	38	44	32	474
Erikoissairaanhoito	44	28	19	26	32	22	21	31	18	13	13	267
Ikä-ihmiset	-19	97	88	126	194	69	118	130	102	133	98	1137
Muu sosiaalitoimi	-0	9	12	17	25	13	17	17	11	14	10	145
Summa	168	225	169	242	340	139	140	182	75	63	29	1772
...kumulatiivinen	168	393	562	804	1144	1283	1423	1605	1680	1743	1772	

Sopeutumaton	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Muutos
Yleishallinto ja muut palvelut	9	1	0	2	2	1	1	0	0	0	0	14
Varhaiskasvatus	31	31	0	0	0	0	4	4	0	0	4	74
Perusopetus + lukio	71	5	91	31	24	31	0	0	0	0	0	254
Vapaa-aikapalvelut jne	2	3	0	5	3	9	13	8	5	0	0	48
Perusterveydenhuolto (hmsl, avolaitos jne)	30	51	35	51	73	28	41	52	38	44	32	474
Erikoissairaanhoito	44	28	19	26	32	22	21	31	18	13	13	267
Ikä-ihmiset	0	97	88	126	194	69	118	130	102	133	98	1156
Muu sosiaalitoimi	0	9	12	17	25	13	17	17	11	14	10	145
Summa	187	225	245	258	353	172	214	242	174	204	156	2431
...kumulatiivinen	187	412	657	915	1268	1440	1654	1897	2071	2275	2431	

Erotus sopeutunut - sopeutumaton	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vuosi muutos	-19	0	-75	-17	-13	-33	-74	-60	-99	-141	-127
Kumulatiivinen	-19	-19	-95	-111	-124	-157	-231	-291	-391	-532	-659

Verotulot

- **Yhteisöverot**, kehikosta ja kehikon jälkeinen aika trendinä - kasvu euroa/asukas tai 1000 euroa
- **Kiinteistöverot**
 - Eri veroprosentit, niiden vaikutus trendinä kasvavaan kiinteistöveropohjaan
 - Yleinen kiinteistövero, vakituinen asuinrakennus ja loma-asutus, mukana myös voimalaitosvero jne.
 - **Tuulivoima** mallinnetaan tapauskohtaisesti kiinteistöverotulojen päälle - pieni voimala 35.000 e/v ja iso 45.000 e/v - yksikköhintaa voidaan hiukan ajan kuluessa vähentää, mutta ero ei ole suuri
 - Vaikutus verotulon tasaukseen soten toteuduttua
 - Jakaumat kiinteistöverosta ja trendiennuste on arvioitavissa verotulopohjan ja väestön muutoksen suhteessa - ennakkointimallissa
- **Tuloverotulot**
 - Kehikosta kasvut alkuvuosille
 - Kehikon jälkeen sovitun trendin mukainen käsittely
 - Veroprosentin muutokset

Esimerkki - Kuntaliiton veroennustekihikko

KUNTIEN VEROTULOT YHTEENSÄ			Toukokuu 2021			KOKO MAA , Milj.€	
TILIVUOSI	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**	2025**
Verolaji							
Kunnallisvero	19 236	20 221	20 460	21 200	22 010	22 780	23 510
Muutos %	2,6	5,1	1,2	3,6	3,8	3,5	3,2
Yhteisövero	1 909	1 967	2 490	2 070	2 010	2 090	2 120
Muutos %	2,8	3,0	26,6	-16,9	-2,9	4,0	1,4
Kiinteistövero	1 870	1 747	2 080	2 020	2 040	2 050	2 080
Muutos %	3,1	-6,6	19,0	-2,9	1,0	0,5	1,5
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	23 015	23 935	25 030	25 290	26 060	26 920	27 710
Muutos %	2,6	4,0	4,6	1,0	3,0	3,3	2,9

KUNTIEN VEROTULOT YHTEENSÄ			Elokuu 2021			KOKO MAA , Milj.€	
TILIVUOSI	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**	2025**
Verolaji							
Kunnallisvero	19 236	20 221	20 690	21 460	9 990	9 390	9 580
Muutos %	2,6	5,1	2,3	3,7	-53,4	-6,0	2,0
Yhteisövero	1 909	1 967	2 650	1 970	1 450	1 430	1 500
Muutos %	2,8	3,0	34,7	-25,7	-26,4	-1,4	4,9
Kiinteistövero	1 870	1 747	2 080	2 020	2 040	2 060	2 080
Muutos %	3,1	-6,6	19,0	-2,9	1,0	1,0	1,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	23 015	23 935	25 420	25 450	13 480	12 880	13 160
Muutos %	2,6	4,0	6,2	0,1	-47,0	-4,5	2,2

- Uusin kehikko on ensimmäinen, jossa on huomioitu sote-uudistus. Tuloveroprosentin leikkaus on tehty nykyiseen 12,39-yksikön arvioon perustuen.
- Yleisen taloustilanteen kohentumisen seurauksesta myös Kuntaliitto korotti verotuloarviotaan.
- Verotuloarviot kasvoivat toukokuun kehikkoon suhteutettuna:
 - 2021: + 390 miljoonaa euroa
 - 2022: + 160 miljoonaa euroa
- Tilitykset vuosina 2023 ja 2024!

Verotulojen muutos sote-uudistuksessa

- **Kunnallisvero**

- Nykytiedoilla 12,39 %-yksikön tuottoa vastaava osuus. Lopullinen veroprosentin muutos selviää uudistuksen yhteydessä.
- Siirto tehdään maksuunpannun kunnallisveron perusteella, joten siirrossa täytyy huomioida eri summa kuin Kuntaliiton kehikon tilityksen esitetään.
- Ennen verovuotta 2023 tilitettävät kunnallisverot tilitetään vanhoilla veroperusteilla ja korkeimmilla tuloveroprosenteilla → nostavat hetkellisesti kunnallisveron tuottoa 2023 ja 2024

- **Yhteisövero**

- Siirtyy n. 33 %
- Leikataan vuoden 2022 ryhmäosuutta
- Ennen verovuotta 2023 tilitettävät yhteisöverot tilitetään korkeammilla jako-osuuksilla → nostavat hetkellisesti yhteisöveron tuottoa lähinnä muutosvuosina 2023 ja 2024

- Veropohjien yhdenmukaistaminen valtion ja kuntien verotuksessa.

Valtionosuudet

- Mitä kuvaa – mikä on parempi kuvaaja soten jälkeen, kun tarkastellaan uudistuksen vaikutusta?
- Ensimmäiset vuodet kuntaliitolta/VM:stä
- Loppuvuosien valtionosuus lasketaan väestöennusteen ja valtionosuusjärjestelmän perusteella.
- Verotulon tasaus - osa kokonaisuutta, kehikon jälkeisiin vuosiin trendiin perustuen. Tasausta ei voida laskea kuntakohtaisesti, laskematta koko maata samalla kertaa.
- Mutkikkuus kasvaa, kun tasaukseen tulee mukaan kiinteistöveron puolikas pl tuulivoima.
- *Verotulon tasauksen kuntakohtaisen kehityksen arvio edellyttäisi koko maan verotettavan tulon kertymän laskemista.*

Esimerkki - valtionosuusjärjestelmä nyt ja soten jälkeen

Yksityiskohtainen jaottelu, perushinnat (€)	Nykytilanne	Puhdas siirto	Esitys	Esitys-nykytilanne
Ikärakenne:				
Ikä 0-5	9 685,98	7 671,30	7 671,30	-2 014,7
Ikä 6	10 264,07	8 129,14	8 129,14	-2 134,9
Ikä 7-12	8 561,08	6 780,38	6 780,38	-1 780,7
Ikä 13-15	14 673,88	11 621,71	11 621,71	-3 052,2
Ikä 16-18 (ehdotus 16 ja vanhemmat)	4 709,16	-	60,00	-4 649,2
Ikä 19-64	1 153,62	-	0,00	-1 153,6
Ikä 65-74	2 299,72	-	0,00	-2 299,7
Ikä 75-84	6 439,26	-	0,00	-6 439,3
Ikä 85+	22 296,58	-	0,00	-22 296,6
Muut lask.kustannukset:				
Sairastavuus	1 325,85	-	0,00	-1 325,9
Työttömyysaste	103,04	89,64	65,50	-37,5
Kaksikielisyys	317,67	276,37	276,37	-41,3
Vieraskielisyys	2 231,32	1 941,25	1 620,00	-611,3
Asukastiheys	44,88	39,05	39,05	-5,8
Saaristo	437,23	380,39	380,39	-56,8
Saaristo-osakunta	319,85	278,27	278,27	-41,6
Koulutustausta	456,12	396,82	27,00	-429,1
Lisäosat:				
Syrjäisyys	225,74	67,72	59,00	-166,7
Saamen kotiseutualueen kunta	2 867,09	860,13	860,13	-2 007,0
Työpaikkaomavaraisuus	68,50	20,55	12,15	-56,4
Hyvinvoinnin ja terv. edistäminen (hyte)	0,00	-	18,23	18,2
Asukasmäärän kasvu	0,00	-	9,70	9,7

- Valtionosuusjärjestelmä uudistuksen jälkeen ja nykytilanteessa
- Valtionosuuksien ennakointi edellyttää järjestelmän mallinnusta.
 - Perushintojen muutos
- Viive rakenteessa ja maksatuksessa (esim. 2021 valtionosuudet 2019 tietojen perusteella)

Uusi järjestelmä

- Valtionosuusriippuvuus muuttuu
- Laskennallisissa kustannuksissa ikäryhmäkohtaiset perushinnat
- Verotulojen tasaus uudessa järjestelmässä – 50 % kiinteistöveroista mukaan (ei tuulivoima)
- Muutosrajoitin ja siirtymätasaus

Valtionosuus sote-uudistuksen yhteydessä

Siirtymätasaus + muutosrajoitin

- Muutosrajoitin
 - Siirtyvien sote-kustannusten ja verorahoituksen välistä erotusta rajoitetaan 60 % → kunnalle 40 %:n omavastuu
 - Siirtymätasaus
 - Sote-uudistuksen aiheuttama muutos kunnan tasapainotilassa rajoitetaan enintään 60 eur/as
 - Tasapainotilan muutoksen rajoitin = siirtymätasaus
- Kiinteitä euromääräisiä eriä, jotka eivät kasva ajan kuluessa
- Aiheuttavat tilanteen, jossa uudistuksen jälkeen kunnan valtiolta saama rahoitus on sidoksissa tilanteeseen ennen uudistusta → järjestelmän uudistustarve

Rahoitus

- **Korkotulot** - mallinnettu rahavarat ja niiden tuoma korkotulo edellisen vuoden korkoprosentin perusteella - jos rahavaroilla maksetaan investointeja tai rahavarat kertyvät tuloksen tai omaisuuden myynnin vuoksi, korkotulot muuttuu. Vaikutus tulee myös antolainasaamisista.
- **Muut rahoitustulot** - jaksotetaan joko viimeisen tilinpäätösvuoden perusteella tai kirjoitetaan soluun suora, uusi, tiedossa oleva luku.
- **Korkomenot** - käänteisesti kuten korkotulot.
- **Muut rahoitusmenot** - kuten muut rahoitustulot

Lainat, antolainat & rahavarat	<- Aukeaa sivusta			
Maks. lainakorko%/V.	1,24 %	1,04 %	0,78 %	0,78 %
Keskimääräinen laina-aika v.		10	20	
Saatava lainakorko%/V./Antolainat			1,00 %	1,00 %
Keskimääräinen antolaina-aika v.			50	
Rahavaroille saatu lainak.%/V.	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %

Vuosikate

- Laskentaa ylhäältä alas
- Koska vuosikate on riittävä?
- Koska vuosikate on liian pieni
- On yksi arviointimenettelyn kriteeri

TULOSLASKELMA-ARVIO	Kunnan oma arvio	TÄMÄ	-153134600	-153864500
Varsinainen toiminta (Ei sisäisiä eriä)	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TA 2021
Ikääntymisen vaikutus				206 525
Toimintakate	-46 698 000	-48 653 000	-49 817 000	-53 110 888
Koronasta lisämenoja			-477 129	
Menosopeutus				
Verotulot	28 580 000	30 552 000	31 340 000	32 655 366
Kunnallisverotulot	19 614 000	20 938 000	22 001 000	20 880 748
Kiinteistövero	7 040 000	7 034 000	6 606 000	8 171 033
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 926 000	2 580 000	2 733 000	3 603 585
Valtionosuus yhteensä	21 114 000	22 867 000	25 369 000	23 823 113
Valtionosuudet (VM + OKM)	21 114 000	22 867 000	20 135 619	20 321 967
Veromenetysten kompensatio			3 476 217	3 451 338
Sote-uudistuksen leikkuri		Korona ->	1 758 025	49 809
Harkinnanvarainen			0	
Rahoitustuotot ja rahoituskulut	1 173 000	1 407 000	1 546 000	1 182 928
Korkotuotot / Korko% x Kassat & Antolainat	0	0	0	5 990
Muut rahoitustuotot	1 415 000	1 586 000	1 665 000	1 291 655
Korkokulut / Korko% x Lainakanta	241 000	176 000	115 000	104 422
Muut rahoituskulut	1 000	3 000	4 000	10 296
Vuosikate	4 169 000	6 173 000	8 438 000	4 550 518

Poistot

- **Sumu**
- Lasketaan poistoprosentilla käyttöomaisuuden arvosta
- Kasvaa investointien mukaan, vähenee käyttöomaisuuden poistojen tahdissa.
- **Satunnaiset, alaskirjaukset**
- **Poistot arviointimenettelyssä**
- Onko poistoilla kikkailtu?
- Poistot ja taseen ulkoiset investoinnit

Suorien talousvaikutusten laskenta pääpiirteittäin

- ✓ Uusi tasapainotila(vuosikate-poistot):
 - ✓ Kuntaan jäävät kustannukset
 - ✓ Kuntaan jäävät verotulot
 - ✓ Uudistetun valtionosuusjärjestelmän mukainen valtionosuus + **muutosrajoitin**
 - ✓ Kuntaan jäävät rahoituserät
 - ✓ → Vuosikate
 - ✓ Kuntaan jäävät poistot
- Verrataan tasapainotilaa ennen uudistusta ja uudistuksen jälkeen
- Rajoitetaan tasapainotilan muutos enintään +/- 60 eur/as **siirtymätasauksella**

Kittilä	UUSI TASAPAINO
Toimintakate + poistot	-25 922 055
Kunnallisvero	9 107 744
Yhteisövero	1 645 063
Kiinteistövero	8 103 980
Verotulot yhteensä	18 856 786
Valtionosuudet (VM)	7 977 950
Muutosrajoitin	-1 061 267
Verokompensaatiot (VM)	1 118 244
OKM valtionosuudet	230 848
Rahoituserät	1 102 630
Verotuskustannusten alenema	70 850
Tasapaino	2 373 986
eur/as	369

Tasapainon muutos	
Nykyinen - soten jälkeen	-752 257
eur/as	-117
-> rajataan eur/as	-60
-> rajataan euroiksi	-386 160

Siirtymätasaus	eur/as
1.vuosi	121
2.vuosi	102
3.vuosi	87
4.vuosi	72
5.vuosi	57

Siirtymätasaus	euroina
1.vuosi	778 669
2.vuosi	655 717
3.vuosi	559 177
4.vuosi	462 637
5.vuosi	366 097

Kiinteät erät	-695 170
---------------	----------

Uusi valtionosuusjärjestelmä
jää toistaiseksi järjestelmään. Ei kasva.

Lopullinen suora muutos siirtymärajan jälkeen
Lopullinen suora muutos siirtymärajan jälkeen

Toistaiseksi voimassa oleva siirtymätasaus

Tällä erällä korjataan tasapainotilan muutos 0 ensimmäisenä vuonna

Toistaiseksi voimassa oleva siirtymätasaus

Siirtymätasaus + muutosrajoitin

Suorien talousvaikutusten laskenta pääpiirteittäin (2/2) Esimerkkinä Kittilä

- Toisessa vaiheessa lasketaan kunnan tasapainotila (vuosikate-poistot) ja suhteutetaan sitä tilanteeseen ennen sote-uudistusta.
- Uudessa tasapainossa käytetään kuntaan jääviä kustannuksia ja verorahoitusta. Valtionosuusjärjestelmänä on päivitetty valtionosuusjärjestelmä (myös verotulojen tasaus). Lisäksi tasapainolaskelmassa huomioidaan edellisestä vaiheesta saatu muutosrajoitin.
- Tasapainotilan muutos rajataan muutosrajoittimella +/- 60 eur/as ja siirtymäaika on 5 vuotta.
- Siirtymätasaus ja muutosrajoitin jäävät osaksi verorahoitusta

Investoinnit

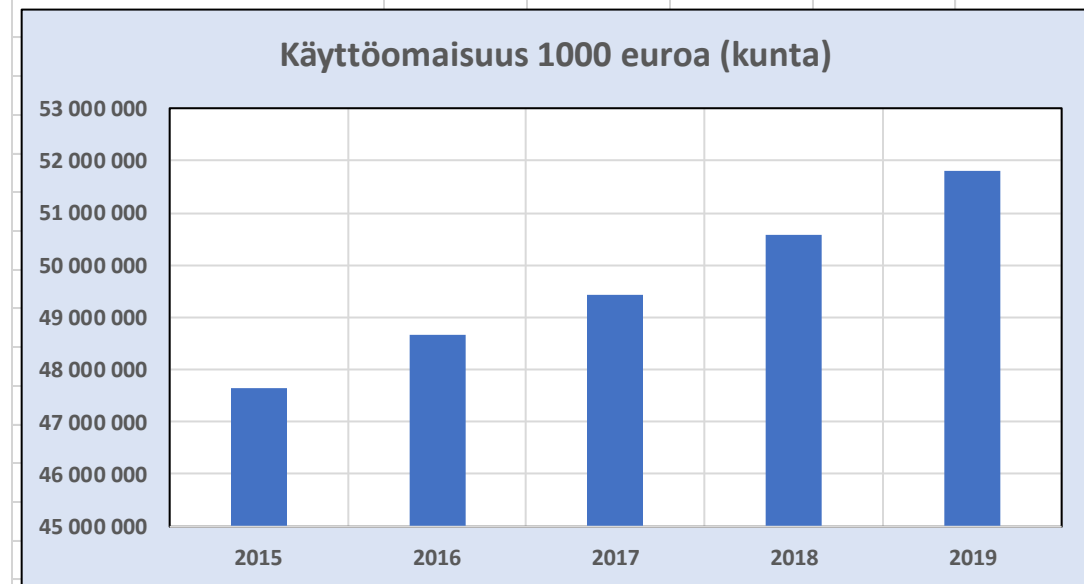
- Kunnan suunnitelmasta ensimmäiset vuodet
- Loppuvuodet sovitun jakson keskiarvona euroa/asukas
- Poistoprosentin mukaan vyöryttyvät poistot käyttöomaisuuden muutoksen määrän perusteella
- Rahoitusosuudet ja myyntituotot kunnalta
- Investoinneissa erotetaan laskennan ulkopuolella uusinvestoinnit ja korjausinvestoinnit ja käyttötalouteen vaikuttavia investointeja
- Investointivaikutukset käyttötalouteen olisi ennakoitava.

Mihin investoinnit ovat vaikuttaneet?

- kuntien käyttöomaisuuden kehitys ja poistot

2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Käyttöomaisuus	47 635 049	48 670 271	49 423 411	50 571 726	51 809 736
...josta rakennukset					14 229 529
...kiinteät rakenteet ja laitteet					9 060 327
Käyttöomaisuus eur/asukas	8 727	9 185	9 013	9 457	9 427
Poistot eur/asukas	381	399	400	410	420
Poistot eur/käyttöomaisuus	4,4 %	4,3 %	4,4 %	4,3 %	4,5 %

Peruskunnat	TP2019, 1000 e
Omajohtoinen rakentaminen: A. Asuinrakennukset yhteensä	626
Omajohtoinen rakentaminen: B. Muut rakennukset yhteensä	166 363
Omajohtoinen rakentaminen: C. Maa- ja vesialueet yhteensä	13 917
Omajohtoinen rakentaminen: D. Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	329 628
Omajohtoinen rakentaminen yhteensä (A+B+C+D+E)	517 387
Rakennuttaminen yhteensä	2 573 081
Rakennuttaminen: Asuinrakennukset	4 942
Rakennuttaminen: Muut rakennukset	1 352 324
Veroprocentin kertymä on noin 1 MRDE	

- ✓ Kuntien käyttöomaisuuden arvo on kasvanut investointien myötä – myös asukaslukuun suhteutettuna.
- ✓ Samaa tase-erää ei ole saatavissa konsernista.
- ✓ Kunnat ovat poistaneet – poistot euroa/asukas ja poistot/käyttöomaisuus ovat kasvaneet.
- ✓ Olisi saatava eroteltua myös satunnaiset poistot
- ✓ Kunnat ovat rakentaneet ja rakennuttaneet vuonna 2019 paljon, erityisesti muuta kuin asuinrakennuksia. Tilasto on saatavissa vain kunnista. Aikajakso saatavissa.

Käyttötalouden ja rahoituksen suhde – kuinka investoinnit näkyvät kunnan tuloksessa ja taseessa?

- ✓ Investoinnit näkyvät perinteisessä mallissa käyttötaloudessa vain vähitellen:
- ✓ Tulos heikkenee
 - ✓ Toimintakate (käyttötulojen ja –menojen erotus) yleensä heikkenee – vaikka kyseessä olisikin ”investointi” – toimintakatteeseen vaikuttavat kiinteistöjen huolenpidosta ja lämmittämisestä vaikuttavat menot – selkein tapa kohdentaa menot palveluille on sisäiset vuokrat, joiden pitäisi pitää sisällään kaikki käyttötalouteen vaikuttavat menot. Investointi olisi hyvä jakaa esimerkiksi peruspalvelun tarpeen ja silkan elinvoiman ja palvelupertuaarin kasvattamisen näkökulmasta (peruskoulu vs kulttuuritalo).
 - ✓ Joissakin tilanteissa pääoman alaskirjaus tapahtuu toimintakatevaikutteisesti.
 - ✓ Varsinkin suurissa kaupungeissa ja erityisesti kehyskunnissa maan myymisellä on suuri vaikutus toimintakatteeseen. Tämä rahoittaa sekä tuloslaskelmaa mutta usein myös investointeja. Sisäisten vuokrien vertailtavuus on heikko - ja kaikki kunnat eivät vielääkään peri sisäisiä vuokria Jos investointia varten otetaan lainaa, näkyy lainanhoitokustannus tulosvaikutteisesti korkomenoina ja rahoituslaskelmassa lainan lyhennyksenä (ei siis tulosvaikutteinen meno)
 - ✓ Teoreettisesti investointi voidaan rahoittaa myös rahavaroja purkamalla, jolloin investoinnin vaikutuksesta korkotulo pienenee.
 - ✓ Investointi jaksotetaan tuloslaskelmaan suunnitelman mukaisina poistoina ja alaskirjaustilanteessa ylimääräisinä poistoina.
- ✓ → Investoinnit ovat keskeinen tekijä arviointikriteereissä, liian suuret investoinnit heikentävät tulosta ja tarpeettomiksi jäävät kiinteistöt uhkaavat suoraan kuntien tasetta

Investointi ulkoiseen taseeseen näkyy vain toimintakatteessa. Olennaista arviointimenettelylle.

Investointien vaikutukset kuntien tuloslaskelmaan

Koko maa	2015	2016	2017	2018	2019
Toimintatulot	7 521 120	7 626 674	7 158 827	7 500 349	7 215 627
Toimintamenot	36 335 521	36 517 141	35 690 549	36 914 895	37 903 026
Toimintakate	-28 814 401	-28 890 467	-28 531 722	-29 414 546	-30 687 399
Tuloverot	18 443 219	18 807 344	18 806 334	18 664 568	19 142 606
Yhteisöverot	1 644 072	1 539 341	1 889 826	1 866 127	1 902 907
Kiinteistöverot	1 588 903	1 640 918	1 738 625	1 790 525	1 866 802
Verotulot yhteensä	21 676 194	21 987 603	22 434 785	22 321 220	22 912 315
Valtionosuus	8 196 322	8 792 091	8 503 554	8 456 755	8 640 795
Korkotulot	250 238	245 114	246 992	243 375	232 427
Muut rahoitustulot	359 922	334 540	404 655	394 647	523 755
Korkomenot	193 799	176 766	170 103	165 878	163 632
Muut rahoitusmenot	75 630	42 405	29 293	82 189	41 108
Rahoitus, netto	340 731	360 483	452 251	389 955	551 442
Vuosikate	1 894 704	2 695 145	3 266 069	2 065 203	1 747 616
Poistot	2 081 911	2 114 293	2 195 625	2 192 453	2 305 725
Satunnaiset tulot	346 559	334 182	152 502	45 943	403 902
Satunnaiset menot	15 730	21 859	29 743	26 114	9 885
Tulos	164 651	866 817	1 175 316	-24 311	-132 065
Korkomenon vaikutus	0,22	0,20	0,19	0,19	0,18
Poistojen vaikutus	2,34	2,34	2,44	2,46	2,54
Veroprosentti	20,74	20,81	20,91	20,98	21,07

	TP2019, 1000 e
Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	612 154
Rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut	1 002 434
Koneiden, kaluston ja laitteiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut	128 705
Puhdistusaineet ja -tarvikkeet	35 664
Poltto- ja voiteluaineet	42 244
Lämmitys	301 285
Sähkö ja kaasu	342 147
Vesi	56 828
Kalusto	129 235
Rakennusmateriaali	104 507
Yhteensä	2 755 203
Veroprosentilla kerätään noin 1 MRD E	

Sisäisten vuokrien ja poistojen osuus toimintamenoista

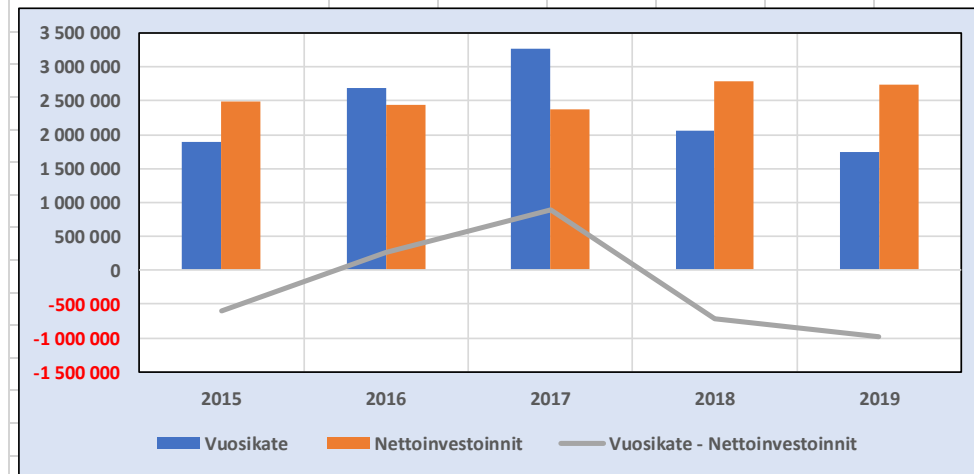
	TP2019, 1000 e	
Sisäinen vuokra	2 802 830	6,58 %
Poistot	2 316 656	5,44 %
Henkilöstökulut	13 605 408	
Ostopalvelut	20 990 516	
Toimintamenot yhteensä	42 571 217	

- ✓ Korkomenoilla on vain pieni vaikutus, poistoilla suuri (poistojen tasot?) – korkotason nousu – korkoriski?
- ✓ Kiinteistöihin liittyvästä jaottelusta selviää suuret erät – aikasarjan tarve?
- ✓ Sisäisen vuokran ja poistojen suhde palveluihin olennainen
- ✓ → investoinneilla on suuri vaikutus käyttötalouteen.

Investointien rahavirrat

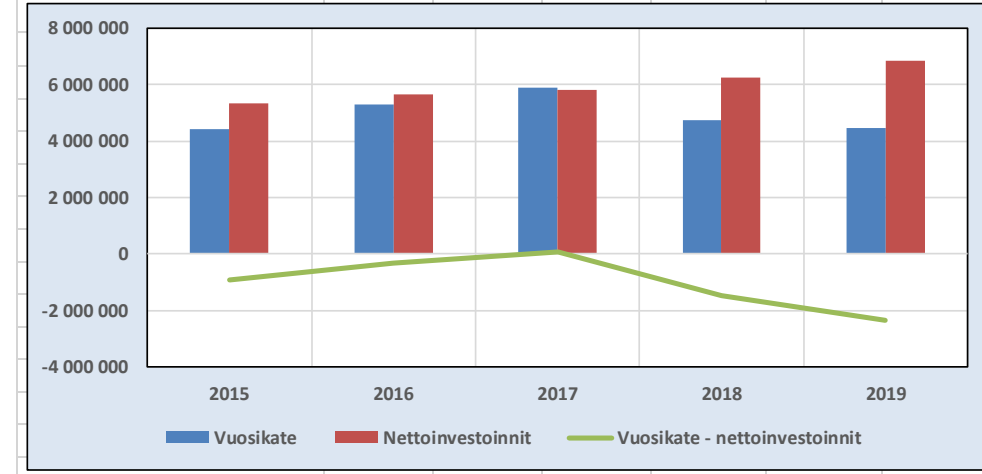
Säännöllisellä tulo-rahoituksella (vuosikate ja erityisesti siinä oleva myyntituotto)

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Vuosikate	1 894 704	2 695 145	3 266 069	2 065 203	1 747 616	11 668 737
Nettoinvestoinnit	2 491 926	2 434 419	2 379 265	2 784 173	2 733 060	12 822 843
Vuosikate - Nettoinvestoinnit	-597 222	260 726	886 804	-718 970	-985 444	-1 154 106

	2015	2016	2017	2018
Investointimenot	3 603 012	3 468 321	3 490 721	3 649 545
Maan ja veden myyminen	423 010	582 465	471 932	483 583
Prosenttia	11,7 %	16,8 %	13,5 %	13,3 %
Veroprosenttiyksikköä	0,46	0,62	0,50	0,51

Konserni	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Vuosikate	4 433 665	5 294 661	5 910 261	4 738 081	4 476 884	24 853 552
Nettoinvestoinnit	5 351 588	5 640 556	5 826 620	6 237 260	6 831 446	29 887 470
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-917 923	-345 895	83 641	-1 499 179	-2 354 562	-5 033 918

- ✓ Säännöllisellä tulo-rahoituksella on rahoitettu investointeja sekä kunnan että konsernin investoinneissa. Vuosikate ei ole riittänyt.
- ✓ Kuntien investointeja on rahoitettu myös maan myynnillä – millaisissa kunnissa?
- ✓ Maanvuokran merkitys?

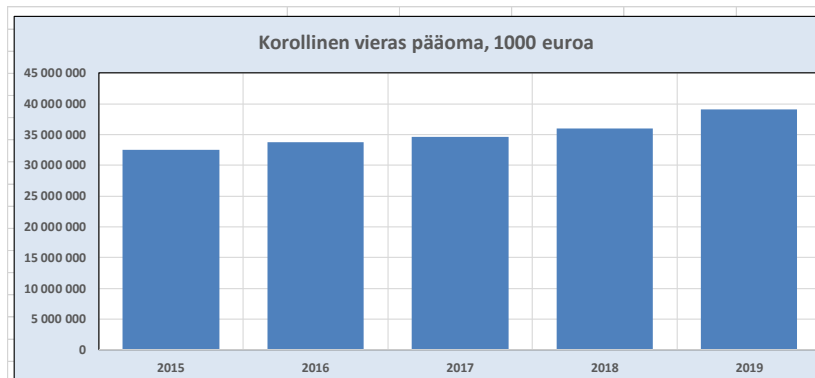
Investointien rahavirrat – vaikutus taseeseen (konserni)

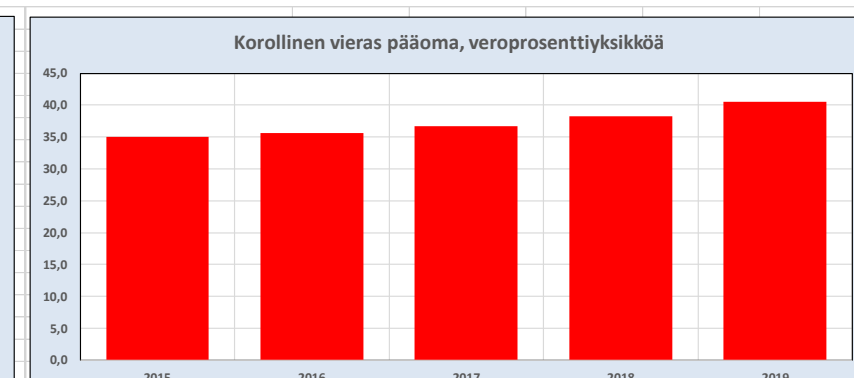
	2015	2016	2017	2018	2019
Rahat ja pankkisaamiset, arvopaperit, 1000 e	6 581 819	6 828 256	7 560 260	7 373 645	7 778 479

	2015	2016	2017	2018	2019
Rahat ja pankkisaamiset, arvopaperit, veroprosenttiyksikköä	7,1	7,2	8,0	7,8	8,1

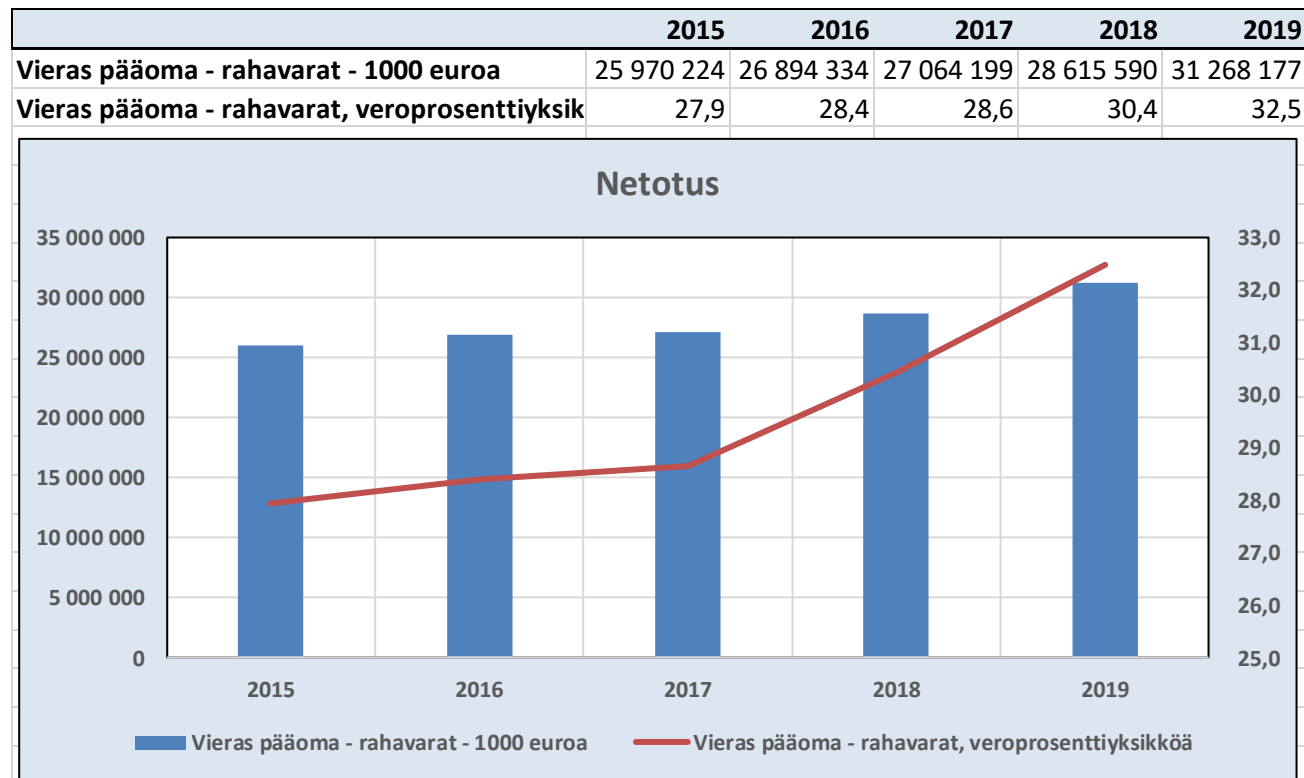
	2015	2016	2017	2018	2019
Korollinen vieras pääoma, 1000 euroa	32 552 043	33 722 590	34 624 459	35 989 235	39 046 656

	2015	2016	2017	2018	2019
Korollinen vieras pääoma, veroprosenttiyksikköä	35,0	35,6	36,6	38,3	40,5

- ✓ Investoiminen on velkaannuttanut kunnat ja konsernit.
- ✓ Veroprosenttiyksiköiksi laskettuna velkaantuminen kertoo, kuinka paljon kunnat ovat velalla nostaneet veroja etukäteen.
- ✓ Perinteinen taseen purkaminen ei ole riittänyt
→

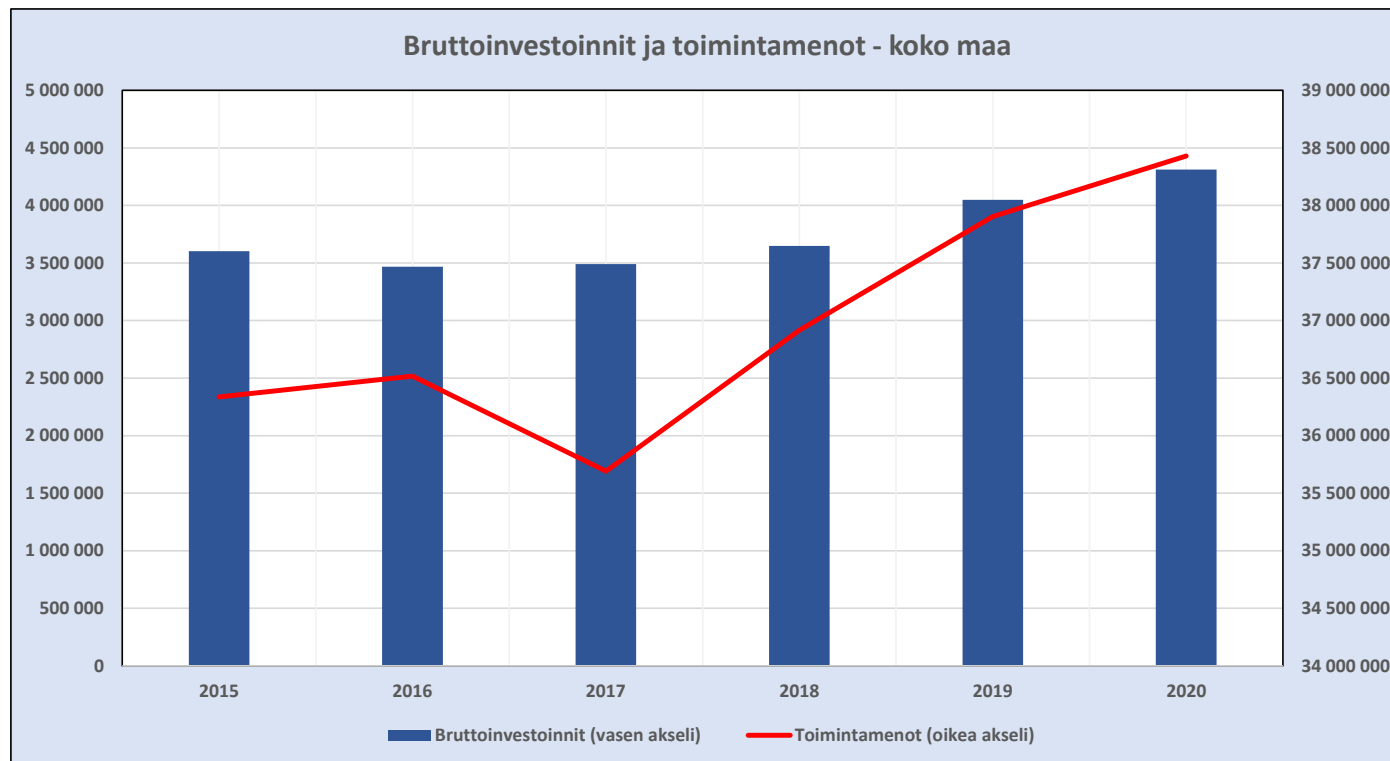
Vaikutus taseeseen - Perinteinen pääoma + leasing

Konserni		Keskim.	Maksimi
TP2019	1000 e	euroa/asukas	eur/asukas
Vieras pääoma	32 611 444	5 934	14 738
Vuokravastuut	6 170 415	1 123	6 791
Yhteensä	38 781 859	7 057	15 137

- ✓ On turvauduttu myös vuokravastuisiin – näiden osuus konsernin vieraasta pääomasta on merkittävä.
- ✓ Millaisia sopimuksia? Millaiset kunnat? Poikkeavatko sopimukset toisistaan?

Investointien vaikutus käyttötalouteen

- ✓ Kunnat ovat koko maassa investoineet keskimäärin n. 3,8 mrd eurolla vuodessa 2015–2020.
- ✓ Samaan aikaan toimintamenot ovat kasvaneet.
- ✓ Tuovatko investoinnit määritelmän mukaisesti tehokkuuden kasvua.

Peruskunnat 1000€	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bruttoinvestoinnit	3 603 012	3 468 321	3 490 721	3 649 545	4 048 365	4 312 042
Toimintamenot	36 335 521	36 517 141	35 690 549	36 914 895	37 903 026	38 429 313
Suhde	9,9 %	9,5 %	9,8 %	9,9 %	10,7 %	11,2 %

Kuinka Lapin kunnissa ennakoidaan investointivaikutukset?

- ✓ Käyttötalouteen
- ✓ Rahoitukseen
- ✓ Poistoihin
- ✓ Rahoitustarpeeseen
- ✓ Auttaisiko PPP ennakkoinnissa (rakentaminen ulkoiseen taseeseen, myös huolenpito olisi ulkoistettu?)

Antolainasaamiset

- Saadaanko antaa? Kuinkas takaukset?
- Muutos kasvattaa tai vähentää rahoituslaskelman painetta
- Maturiteetti määrätään lähtötiedoissa
- Korkotulo kertyy antolainasaamisen pääoman perusteella

Lainakanta

- Lainakannan muutos kasvattaa tai vähentää rahoituslaskelman painetta
- Maturiteetti määrätään lähtötiedoissa
- Korkomeno siirtyy tuloslaskelmaan
- Muuta spekulointia lainasta – koska paljon, koska vähän? Pitääkö ottaa vai eikö pidä ottaa?

Taustalla vaikuttavat tekijät; kunnan omat; tasapaino

- Inflaatio
 - Mille sektorille palkankorotukset kohdistuvat
- **Kunnan omat**
 - Käytetäänkö efektiivistä vai nimellistä veroprosenttia
 - Trendijakso, 2010-2020, vaihtoehdot tältä väliltä, voidaan tarkastella, koska talous on alkanut vahvistua tai heikentyä, otetaanko trendiin huomioon TPE
 - euroa/asukas vai euroista kasvu?
 - Käytetäänkö reaali muutoksia - otetaanko huomioon inflaatio-olettama
 - Lainojen maturiteetit, maksutapa
 - Tarkastelujakso tulevaisuuteen, mahdollisuus jopa 2040 saakka.
- **Tasapaino**
 - Lasketaanko verotasapaino
 - Lasketaanko lainatasapaino
 - Muuttoliikkeen vaikutus
 - Eri investointiskenaariot

Esimerkki

- Inflaation vaikutus toimintakatteeseen – huomioitava kaikissa erissä. Kuntaliiton kehikko sisältää inflaatio-olettaman
- Palkkainflaation vaikutus
 - Julkisen sektorin palkkatason nousun vs yksityisen sektorin palkkatason nousu?
- Lasketaanko kasvu eur/asukas vai euroista